GAZETA KRAKOWSKA

No. 29.

z KRAKOWA DNIA 11 KWIETNIA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

Z Warszawy d. 2 Kwietnia.

Nayiaśnieyszy Cesarz i Król, nayłaskawiey mianować raczył Senatorami Kasztelanami Królestwa Polskiego:

Alexandra Hr. Potockiego, Wielkiego Koniuszego Koronnego.

Piotra Wichlińskiego, Referendarza Stanu Nadzwyczaynego i

Teodora Dembowskiego, Posła Powiatu Gostyńskiego.

Z Berlina d. 2 Kwietnia.

Przeiechali przez miasto nasze Kr. Szwedzki Poseł przy Ces. Austryiackim Dworze, Hr. Löwenhielm, do Wiednia; Ces. Rossyyski Kapitan Dymitrow gońcem z Paryża do Petersburga, i tamże z Paryża gońcem Sekretarz przy Kr. Francuzkim jeneralnym Konsulacie w Petersburgu, Vallet.

W Gazecie Rządowey Pruskiey czytamy następuiący artykuł: — "W kraiu powinno bydź tyle przynaymniey gotowych pieniędzy w obiegu, ile corok skarb pobiera i wydaie, dzieląc ie tym sposobem na dwie części, z których w ciągłey zamianie iedna wchodzi tam od mieszkańców, a druga się im oddaie, i obie części powinny przeyść wszystkie gałęzie rocznego nabycia i spotrzebowania, poboru podatkowego i wypłaty kassowey. Ztąd wypływa, iż w Europie więcey, nie zaś mniey gotowych pieniędzy bydź może w biegu, niż wszystkie dochody z podatków wynoszą. Wynoszą one naymniey okrągłą ilość 1000 milionów talarów w Europie, z których zapewne przypada na Niemcy niespełna 200 milionów. Z kopalni Europeyskich dobywa się rocznie złota i srebra nie zupełnie za 6 milionów talarów. Naywięcey więc 6 milionów nowych pieniędzy przydać można rocznie do ilości 1000 milionów będącey w obiegu, czyli $\frac{3}{5}$ części od sta. Lecz na pierwszy rzut oka widać, iż $\frac{3}{5}$ części od sta nie nagradzaią ubytku dawnych pieniędzy, straty na bicie w mennicy, oraz ilości topionych corocznie pieniędzy na rzeczy złote i srebrne do stroiu i ozdób. Nie można wcale myśleć o powiększeniu liczby rzeczy złotych i srebrnych, bez zmnieyszenia ilości rozchodzących się pieniędzy. Kto iednak chce mieć te rzeczy i może zapłacić, nie pyta się, zkąd złotnik lub jublier bierze kruszec. Gdy u-

podobanie w złotych i srebrnych rzeczach zdaie się zmnieyszać w wyzszych stanach, a powiększać w średnich, można więc na to rachować rocznie 10 millionów talarów. Nie dało się to czuć, póki Europa corok dostawała z Ameryki blisko 24 millionów gotowych pieniędzy na swoie użycie, i będące w biegu pieniądze mogła zawsze powiększać ilością 14 millionów. Zbogacenie rzeczywiście nastąpiło, bo wartość pieniędzy spadała, a wartość rzeczy podnosiła się w Eropie z poprawą górnictwa w Ameryce, zwłaszcza w latach od 1772 do 1810, kiedy w samey Nowey Hiszpanii wybito 34 millionów piastrów złotem, a 782 millionów srebrem. Wszystko się raptem od roku 1810 odmieniło. W początku rozruchów Amerykańskich łatwiey tam było dostać srebra niż ołowiu, i w Mexyku używano srebra zamiast żelaza do kul działowych. Lecz potem częścią sami górniey popsuli kopalnie, i wszystkie nowe administracyie kraiowe zaczęły tam swoie czynności od wydawania papierowych pieniędzy, i naywięcey szukały pożyczek w Anglii. Przewidziano, iż rozruchy tameczne zmnieyszą napływ pieniędzy do Europy, i usiłowano ochronić się od skutków takiego wypadku, ścieśniaiąc ile możności posyłanie gotowizny za granicę. Kompaniia Wschodnio - Indyyska używała dawniey przeszło 2 millionów talarów do handlu Chińskiego, a teraz używa do niego tylko 50,000 talarów. W Indyiach płaciła blisko 3 milliony, a teraz bierze ztamtąd gotowiznę. Dochody Kompanii Wschodnio - Indyyskiey przewyższaią iey wydatki ilością milliona funtów szterlingów (40 millionów zł. Pol.) Lubo rząd Chiński przeczuwał skutki, iakie rozchodzenie się towarów Angielskich po całym kraiu mieć musiało, nie mógł iednak powściągnąć upodobania mieszkańców w tych towarach, które tak potężny sąsiad, iakim iest Kompaniia Wschodnio-Indyyska, lądem i wodą sprowadzała. Teraz Chiny zamieniaią towary za towary, i są przywiedzione do uległości handlowey, tak iak Kochin - Chiny. Że zaś Kompaniia Wschodnio - Indyyska prowadzi handel w Indyiach, i razem tam rządzi, z większą więc łatwością niż w Chinach, nadała nową postać handlowi, a gdy uchwała Parlamentu pozwoliła tam handlu innym Anglikom, otworzył się więc tam targ pieniężny. Zaniechano po większey części w Indyiach dawnieyszych warsztatów tkackich, bo robota w nich, aczkolwiek tania, więcey zawsze kosztowała, niż przy użyciu machin Angielskich. Robotnicy tameczni pomarliby z głodu, gdyby rolnictwo nie wzmogło się pod opieką Anglii. — Tak przez Angliią przysposobił się w Azyi południowey nowy porządek rzeczy z wypadków południowo - Amerykańskich, dla odwrócenia skutków, iakie ustaiący wpływ pieniędzy do Europy mieć musiał. Rząd Angielski dał pierwszy znak stałemu lądowi, będąc równie iak dawniey hoynym w ofiarowaniu posiłków pieniężnych, lecz bardzo oszczędnym w posyłaniu gotowizny, i po większey części zaspokaiaiąc ie dostawami potrzeb woiennych.,,

Z Paryża d. 25 Marca.

Po dziesiąty raz otworzył Król onegday z zwykłemi obrzędami posiedzenia izb. O godzinie 12 weszli Parowie do sali, a w krótce za niemi przybyli Deputowani i zaięli ławki na przeciwko nich

ją o lewey stronie tronu będące. Gdy Deputacyia z 12 Parów i 25 Deputowanych przeciw Królowi wyszła, przybyły Xiężne Angouleme, Berry i Orleanu w towarzystwie Dam swoich, do przeznaczoney dla nich trybuny. Radosne okrzyki zapowiedziały przybycie Króla, które długo powtarzane były i Krol ukłonem na nie odpowiedział. Po prawey i lewey stronie tronu usiedli na krzesłach Xiążęta Monsieur i Angouleme, a cokolwiek niżey Xże Orleanu. U podnóżka tronu siedział W. Podkomorzy Xże Talleyrand. Ministrowie, Marszałkowie i Urzędnicy koronni usiedli cokolwiek daley na ławkach. Gdy Król rzekł do Parów: Mci Panowie Parowie usiądźcie, a Kanclerz do Deputowanych: Mci Panowie Deputowani, Król dozwala wam usiąść, pozdrowił Król zgromadzenie uchyleniem kapelusza, a potem miał następuiącą mowę:

"Mci Panowie! Poczytuię się za szczęśliwego, iż sobie i wam życzyć mogę szczęścia do dobrodzieystw, które Opatrzność od ostatnich posiedzeń izb na moie ludy, woysko i rodzinę moią zlała. Nayszlachetnieysze i naysłusznieysze przedsięwzięcie uwieńczone zostało nayzupełnieyszem skutkiem; Francyia spokoyna wewnątrz, nie obawia się iuż stanu półwyspu; Hiszpania przywrócona iest Królowi swemu i poiednała się z resztą Europy. Tryumf ten zapewniaiący społeczny porządek, winniśmy karności i męztwu woyska Francuzkiego, którem syn móy z równą mądrością iak walecznością dowodził. Część woyska powróciła iuż do Francyi, a druga pozostanie tam póty, póki potrzebną będzie do ugruntowania wewnętrznego pokoiu tego kraiu. — Wam Mci Panowie i waszey miłości oyczyzny przypisuię ten pocieszaiący stan kraiu. Dziesięcioletnie doświadczenie nauczyło Francuzów używać urządzeń prawdziwey wolności, którą ugruntowałem przez konstytucyią. To doświadczenie nakłoniło mnie oraz do zmienienia niestosownego urządzenia, dla ustalenia dzieła moiego. Przed wszystkiem potrzebuie Francyia po długich wstrząśnieniach spokoyności i stałego urządzenia. Teraźnieyszy sposob odnawiania izb nie odpowiada temu celowi; podany wam zostanie proiekt do ustawy, mocą którego to odnawianie tylko co 7 lat następować będzie. — Krótko trwaiąca woyna, kwitnący stan kraiu i postępy kredytu czynią mi przyiemność, iż wam donieść mogę, że ani nowe podatki, ani nowa pożyczka nie będą potrzebnemi do zastąpienia wydatkow w tey chwili ukończonego roku. Przeznaczone na obecną słuzbę źródła będą wystarczaiącemi, i dawnieysze wydatki nie będą wam na przeszkodzie do zapewnienia teraźnieyszych, o których poddany wam zostanie budżet. — Jedność, która pomiędzy moiemi Sprzymierzyńcami i mną zachodzi, i przyiacielskie moie stosunki z wszystkiemi innemi kraiami, zaręczaią długie używanie powszechnego pokoiu. Interes i życzenia wszystkich Mocarstw są iednozgodne do oddalenia tego wszystkiego, coby go przerwać mogło. — Mam nadzieię, że sprawy Wschodu i Hiszpańskiey i Portugalskiey Ameryki tak będą ułożone, że wypadną na korzyść interessowanych kraiów i ludów, i rozszerzą całego świata stosunki handlowe. Płodom naszego rolnictwa i przemysłu otwarte iuż są liczne drogi i dostateczna liczba okrętów zaymnie stanowiska, które są naydogodnieyszemi do

zasłaniania skutecznie tego handlu. — Przedsięwzięte są środki do spłacenia długu kraiowego, który w niesprzyiaiących okolicznościach zaciągniony został. Działanie to, które pomyślny wpływ mieć musi na rolnictwo i handel, dozwoli nam skoro się rozpocznie, zmnieyszyć podatki i zagoić ostatnie rany rewolucyi. — Obiawiłem wam moie widoki i nadzieie, i w ulepszeniu wewnętrznego naszego położenia starać się zawsze będę o ugruntowanie siły kraiu i sławy moiego panowania. — Mci Panowie! potrzebuię waszey pomocy i polegam na niey. Bóg wspierał widocznie moie usiłowania. Możecie wasze imiona z szczęśliwą i pamiętną dla Francyi epoką połączyć i zapewne nie wyzuiecie się z tey sławy. „

Mowa ta sprawiła wielkie wrażenie. " Jakże mocno (dodaie Dziennik Gwiazda) głos potomka Henryka IV działa na sercach Francuzów!„ Potem nowo mianowani Parowie i członki izby Deputowanych wykonali zwykłą przysięgę, po ukończeniu którey Kanclerz ugiąwszy kolana zasiągnął rozkazu od Króla i rzekł: Stósownie do zamiaru J. Kr. Mci Parowie i Deputowani zebrać się iutro maią w wzwyczaynych swoich salach dla rozpoczęcia swoich obrad. Radosne okrzyki, któremi J. K. Mość był przyięty, towarzyszyły mu i iego rodzinie przy oddaleniu się.

Zawarta w Madrycie d. 5 Stycznia między Ministrem Hiszpanskim Hr. Ofalia i Posłem Francuzkim umowa względem wynagrodzenia za zdobycze morskie, została w Paryżu d. 22 Stycznia zatwierdzoną, a d. 28 Lutego ogłoszoną.

Smiertelne szczątki Xcia Enghien, które dotąd trzymane były w kaplicy, będą iutro w kaplicy zamku Vincennes uroczyście pochowane.

D. 23 około godziny 9 piękna i dobrze ubrana Dama, około 25 lat maiąca naięła fiakra, kazała się do rogatki zawieść, gdzie wysiadła, woźnicę zapłaciła i zaraz przez poręcz rzuciła się w Sekwanę. Prędko przybyli na pomoc szyprowie, wyciągnęli ią wprawdzie z wody, ale tylko 10 minut żyła. Nikt dotąd nie wie co ią do tak rozmyślnego rozpaczy kroku przywiodło.

Poseł Angielski dał wczoray świetny bal maskowy, na którym szczególniey podobał się kadryl z 4 części roku złożony, który 12 dziewcząt z wielką zręcznością uskuteczniło.

Wyszły tu z druku Pamiętniki o życiu Jenerała Lafayette i o konstytucyynem Zgromadzeniu; lecz Lafayette oświadczył, iż wcale do nich nie wpływał.

Przez wyprawę pod Kapitanem Duperre odebraliśmy tu niektóre ciekawe wiadomości o wyspie Otaheite. Bałwochwalstwo ustało zupełnie na tey wyspie, kobiety stały się obyczaynieyszemi i nieprzychodzą więcey na okręty, sam nawet Król ma iuż tylko iednę żonę. Ustało także zabiianie dzieci i ludzi na ofiarę Bożyszczom. Prawie wszyscy mieszkańcy umieią czytać i pisać, i maią w swoim ięzyku drukowane xiążki do nabożeństwa. Znayduie się tam iuż 66 pięknych kościołów i dwa razy w tygodniu chodzą do nich mieszkańcy, i nie iest rzadką rzeczą widzieć, iak sobie nie ieden z słuchaczów ołówkiem notuie, co mu się naylepiey z kazania podobało. Corocznie zwołuią Missyionarze lud do Paparo, do 7000 dusz wynoszący. Tu

roztrząsane są nowe proiekta do ustaw i Naczelnicy ludu występuią na mownicę i mówią z zadziwiaiącą łatwością o wnoszonych proiektach. Od roku ogłosiła się Otaheice niepodległą Anglii; szanuie iednakże poważa Angielskich Missyionarzów. Czerwona bandera z białą gwiazdą u góry, powiewa teraz na mieyscu, które Bougainville nazwał szczytem Wenery. — Kapitan Duperre odkrył w tey podróży 4 nowe wyspy, które otrzymały nazwiska Clermont-Tonnere, Lostanges, Augier i Frecinet; stanowią one część niebezpieczney gruppy wysp. Z mieszkańcami, którzy zdaią się bydź bardzo niedowierzaiącemi, nie można było w żadne wniyść związki.

Z Madrytu d. 17 Marca.

Rejencyia w r. zeszłym d. 29 Września zniosła wszystkie akademiie woyskowe. Teraz nakazał Król urządzić szkołę woyskową i polecił kommissyi z jenerałów ułożenie planu nauk. Innym wyrokiem z d. 10 b. m. nakazał ciągnienie daley robót około kanału Granady, które w r. 1668 ieszcze rozpoczęte zostały. Gdyby dobrze wyrachowane plany i dobra wola dostatecznemi były do ulepszenia stanu kraiu, tedy Hiszpania stačby się mogła kwitnącym i naypotężnieyszym kraiem. Codziennie wydaie Król rozkazy do dalszey budowy dróg, kanałów, i t. d. ale niedostatek pieniędzy wszystko wstrzymuie. Z tem wszystkiem polepsza się wewnętrzne położenie kraiu; Madryt iest spokoyny, prześladowania nie są iuż natarczywe, a dobra administracyia ziednaćby w krótce mogła Hiszpanii lepszą przyszłość. W tey chwili rozchodzi się pogłoska, iż przebaczenie ogłoszone zostanie w dniu Swiętego Józefa (19 Marca.) Ogłoszenie Ministra woiennego rozstrzygnęło iuż los konstytucyynych woyskowych, znosząc zakaz bawienia w Madrycie i w pobliskości zamków Królewskich i nawet czyniące im nadzieię wniyścia zwolna do służby. Tymczasem officerowie wyższego stopnia aż do kapitana pobierać będą połowę, a niżsi dwie trzecie części żołdu swoiego.

Z Katalonii dowiaduiemy się znowu o kłótniach i bitwach pomiędzy obywatelami i woyskiem. Mimo zakazu Villela roialiści w Villafranca i Ondrel uwięzili kilkanaście osób. W Lerida pospolstwo po mianem kazaniu przez Mnicha porwało się do oręża, dla zabiiania wszystkich Negros (konstytucyionistów.) Osada miała wiele do czynienia, niżeli tych ludzi do spokoyności nakłoniła. W kawiarni w Rens śpiewali goście piosnki; żołnierze Królewscy chcieli im zabronić. Z tego przyszło do zwady i bitwy, przyczem było z obu stron kilku ranionych, a z żołnierzów nawet ieden zabity został.

W Saragossie lud z własney woli uwięził kilku Afrancedos (stronników Józefa Bonapartego.) W Logron krzyczał lud w ostatni wtorek: Smierć Negros! Natychmiast dowodzący tam syn Odonela z 100 swoiemi ułanami wystąpił dla utrzymania spokoyności; ale uzbroieni w liczbie do 800 włościanie zmusili go w krótce do zamknięcia się w swoich koszarach. Dopiero po wielu przemowach i wdaniu się zwierzchności odstąpili włościanie od koszar. Uzbroienie częstokroć rozpustnych ludzi zrządza ten nieład. Jeneralny deputowany Nawarry kazał z tego powodu wieś Espeio rozbroić. W Ochandiano o 3 godziny drogi od Vittoria oddalonego miasteczka, przyszło

nawet pomiędzy włościanami wsi okolicznych do bitwy, gdyż przesadni roialiści zemścić się chcieli na Negros za straty, które pod rządem konstytucyynym przez pułk Cesarza Alexandra ponieśli.

Z Londynu d. 22 Marca.

Na posiedzeniu izby niższey Parlamentu d. 18 Lord Russel odczytał dawno zapowiedziany wniosek względem udzielenia izbie papierów tyczących się ustąpienia woysk Francuzkich z Hiszpanii. P. Robert Wilson (były Jenerał) wspieraiąc wniosek Lorda Russel, mówił obszernie o upadku konstytucyi Hiszpańskiey. Twierdził, iż na krotki czas zawieszenie przez Stany powagi Króla miało za cel i ten był dopięty, uratowanie zagrożonego życia Króla i iego rodziny. Bronił także Riego i dowodził, że on przez osobiste męztwo ocalił życie Króla. Przychodząc na delikatny punkt swego usprawiedliwienia. W Niderlandach, podług zapewnienia swoiego, oswobodził dawniey nagłem natarciem jazdy dwiema dywizyiami Francuzkiey piechoty z działami otoczonego Cesarza Austryiackiego. Monarcha ten kazał z tego powodu wybić medal, który wraz z orderem Maryi Teressy na znak wieczney wdzięczności (iak Cesarski list opiewa) iemu doręczyć kazał. Za iego usługi w bitwie pod Lützen udzielił mu Cesarz Rossyyski wielki krzyż orderu S. Jerzego, ktory z własnych zdiął piersi z nayłaskawszem oświadczeniem. W bitwie pod Dreznem, gdzie naypierwszy wdrapał się na ogromną batteryią, utracił znaki orderu Maryi Teressy, za które Cesarz Franciszek natychmiast inne mu z pochlebnym listem przysłał. W bitwie pod Lipskiem poszczęściło mu się opanować stanowisko, z którego 12,000 Francuzów i znaczny korpus jazdy Polskiey zabierali się do oderznięcia Pruskiego woyska od Austryiacko-Rossyyskiego, za co mu Cesarz Franciszek z pochlebnieyszym ieszcze listem order złotego Runa, a poźniey w Frankforcie order Leopolda udzielił. Mowił, że w Hiszpanii był tylko poiednawcą pomiędzy stronnictwami; że wielu Francuzom, którzy w niebezpiecznych okolicznościach uwięzionemi byli, wyiednał wolność; że nie udał się do Hiszpanii iako przyiaciel anarchii, ale na wyraźne wezwanie konstytucyynego Króla, aby nad iego woyskiem obiął dowodztwo; że oddawał wszelkie uszanowanie temu Monarsze, i odwołuie się do świadectwa Kr. Saskiego Posła i Jenerała Alava, czyli on przez uspokoienie woyska nie starał się zasłonić Króla. Zbiiał zarzuty przeciw postępowaniu Monarchy Portugalskiego. Nakoniec zwrócił mowę do sromotnego postąpienia z iego córką podczas przeiazdu przez Kalej; nie prowadził żadney polityczney korrespondencyi, którą przy niey znaleść usiłowano. Złożył nayczulsze podziękowanie P. Canning, który szczerze uiął się za iego córką. — Gdy PP. Littleton i Grooch, oddaiąc zresztą sprawiedliwość Jenerałowi Wilson, oświadczyli się przeciw wnioskowi. P. Canning mowił także obszernie przeciw wnioskowi Lorda Russel, który nakoniec, równie iak dawniey Lorda Nugent odrzucony został.

Przypomnieć sobie należy, że przy uwięzieniu Riego znaydował się Anglik nazwiskiem Mathews, ktory od wcze-

śnego Hiszpańskiego rządu miał patent officerski. Od uwięzienia Riego nic o tem Angliku nie słyszano; teraz dowiedziano się, że od 4 miesięcy w więzieniu siędzi, i podać o tem miano szczegóły P. Canning.

Angielski inżynier, nazwiskiem Parlinas, wynalazł sposób, iż przy ładowaniu karabinów i dział zamiast prochu dogodniey użytą bydź może para, i kilku usiłowaniami okazał, iż naładowana parą broń daleko daley dosięga niżeli naytężey prochem. Wynalazek ten byłby szczególniey dla okrętów użyteczny; lecz na ówczas broń musianoby zaprzestać nazywać strzelbą ognistą.

W Rio-Jeneiro zamordowano kilkunaście Anglików, a między innemi młodego officera morskiego Lane, który w tey chwili zakłuty został, gdy chciał na łodzi udać się do swego okrętu.

Podług listów z Karakas pod d. 15 Lutego Angielski Konsul Truppe przybył d. 5 Stycznia na okręcie Surinam do Laguayra. Handel z tem miastem powiększa się widocznie; w porcie ładowano 5 kupieckich okrętów, z których dwa do Liwerpoolu, ieden do Londynu, a dwa do Gibraltaru były przeznaczone. Na Hawannie poróżnić się mieli Jenerałowie Morales i Vives, ponieważ pierwszy za powrotem z Maracaibo zdawał się chcieć zluzować w wielkorządztwie wyspy Kuba Jenerała Vives.

Jenerałowie Santana i Lobato zrządzili niedawno w Mexyku zaburzenie. Żądali od Kongressu oddalenia z kraiu wszystkich Hiszpanów i złożenia z urzędu dwoch członków rządu Dominguez i Michelena, z dodatkiem, iż póty nie złożą broni, póki Kongres nie powierzy władzy wykonawczey wiernym rodakom i nie odsunie od urzędów Hiszpanów aż do uznania przez Hiszpaniią niepodległości Mexyku. Kongres rozkazał oświadczyć tem jenerałom, iż póki broni niezłożą, nieprzyymie od nich żadnych przełożeń. Przytem zaczęli żołnierze z wielkim krzykiem żądać zaległego żołdu. Zaburzenia te trwały do 27 Stycz: ale gdy uwięziono 22 officerów i nazaiutrz przed sąd woyskowy stawiono i herszta Sabolli rozstrzelano, przywrócona została d. 31 Stycznia przez tęgość Kongressu zupełna spokoyność. Lobato, który był sprawcą tego poruszenia otrzymał przebaczenie.

Z Rzymu d. 13 Marca.

Dziś umarła tu po długiey chorobie na wodną puchlinę była Królowa Etruryi, teraźnieysza Xiężna Łukieska, Maryia Ludwika. Była ona córką Króla Karola IV Hiszpańskiego, urodziła się d. 6 Lipca 1782 w Madrycie, zaślubioną została w 15 roku życia z Ludwikiem Następcą Xięztw Parmy i Placencyi i mieszkała z nim długo w Madrycie. W r. 1801 małżonek iey otrzymał w mieysce Parmy i Placencyi Wielkie Xięztwo Toskańskie królestwem Etruryi nazwane, udał się potem do nowey swey stolicy Florencyi, gdzie w r. 1803 umarł. Po śmierci małżonka objęła iako opiekunka syna swego Infanta Karola Ludwika rządy, które prowadziła do r. 1807, w którym czasie przez traktat w Fontainebleau zawarty utraciła królestwo Etruryi za przyrzeczonem wynagrodzeniem w Portugal'i, którego iednak nie otrzymała. Powróciła do Hiszpanii, ale przez nawał okoliczności musiała powtórnie opuścić swą oy-

czyznę, udała się do Nicei i osiadła nakoniec r. 1811 w Rzymie. W r. 1815 przez zawartą w Wiedniu umówę dano iey i synowi iey Xięztwo Łukieskie, a we dwa lat poźniey 1817 ugodziły się pierwsze Europeyskie Mocarstwa przez podpisany w Paryżu traktat d. 10 Czerwca, że po śmierci Arcyxiężny Maryi Ludwiki, Xięztwa Parmy i Placencyi dostaną się oney i iey synowi, a Luka przyłączoną zostanie do W. Xięztwa Toskańskiego.

D. 10 b. m. przybył tu Królewic Niderlandski Fryderyk.

Przy kopaniu w winniey Pieri przed bramą S. Jana natrafiono na grób, który zdaie się pochodzić z czasow kiedy iuż zwłok niepalono i same tylko popioły chowano, ale całe zwłoki, iak teraz w ziemi chowano. Grob ten przyozdobiony iest malowidłami i w całości zachowany. Ciągną daley ieszcze kopania i spodziewaią się więcey odkryć rzeczy.

Wiek 100 lat nie iest wcale rzadką rzeczą, ale ninieyszy dla połączonych z nim okoliczności zasługuie na wspomnienie. Zyiąca w Sinigaglia wdowa Faustyna Gabriela Ancajani obchodziła setną rocznicę swego urodzenia przy niezwyczayney czerstwości ciała i umysłu. Czyta ieszcze i pisze bez pomocy okularów, wstaie rano, nie śniada aż w południe, potem trudni się gospodarstwem, a mianowicie kuchnią, ie z dobrym apetytem, kładzie się o północy i śpi bez przerwy do rana. Przekonana nawet iest, że niezaraz ieszcze umrze.

Z Neapolu piszą, iż w okolicy Salerno d. 17 Lutego czuć się dało trzęsienie ziemi, a dnia następnego nastąpiło drugie, które 6 sekond trwało, ale żadney szkody nie zrządziło. Powietrze było od nieiakiego czasu zimne i psotne, przed trzęsieniem iednak ziemi odcieplił się i nastąpiły mgły wielkie.

Od granic Tureckich d. 9 Marca.

Dnia 4 Marca okręt, (który iak Gazeta powszechna donosi) z Stambułu z nadzwyczayną szypkością, bo w 40 godzin do Odessy przybył, przywiózł nader ważną wiadomość: że Mohamed Ali Basza, Vicekról Egiptu, ogłosił się niepodległym względem Porty. W Stambule miano od nieiakiego czasu porozumienie, że o wielkich zamyśla planach, starano go się więc wszelkiemi sposobami osłabić i tym końcem nakazano mu 10,000 ludzi do boiu przeciw powstańcom dostawić; lecz Mohamed zamiast uczynienia temu rozkazowi zadosyć, obrał tę chwilę za dogodną do ogłoszenia się niepodległym. Ze przez to odpadnienie iednego z naypotężnieyszych satrapów państwo Tureckie wstrząsnionem bydź może, zwłaszcza gdy inni Baszowie poydą za przykładem Mohameda, że stolica pozbawioną zostanie znaczney dostawy potrzeb z Egiptu, i że sprawa Grecka znacznie się polepszyć może, iest więcey iak podobieństwem. Uzbraiania w arsenale i wzdłuż kanału czynione wprawdzie są bez przerwy, ale zawsze trudno będzie Porcie w przyszłey kampanii działać z tęgością. Z Korfu nadeszło w tey chwili dla Greków pomyslne doniesienie, że twierdza Koron miała im się d. 18 Lutego poddać, a w Lepanto opanować mieli zewnętrzne warownie, do czego przyłożyć się naywięcey mieli Angielscy inżynierowie. Lord Biron wszędzie bydź ma z naywiększemi uroczystościami przyymowany i powrócić miał niedawno z Trypolizzy do Missolungi.

DODATEK
DO Nro 29.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA DNIA 11 KWIETNIA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

— *Z Krakowa.* —

Towarzystwo Dobroczynności

Niedawno, bo w dniu 6tym Marca r. b. widziało z uniesieniem w Sali W. Knotza licznie zgromadzoną Publiczność przy ciągnieniu Lotteryi na korzyść Ubogich w domu schronienia z pięknych fantów złożoney, których zbieraniem JW. Woiewodzina Tekla Małachowska Prezesowa Dam naszego Towarzystwa, i W. Józefa z Wiktorów Krzyżanowska gorliwie zaymowały się, a stoliki z uporządkowanemi fantami JJWW. Hrabina Wodzicka Prezesowa Senatu, Józefa z Xiążąt Czartoryskich Hrabina Potocka, Teressa Grodzicka Senatorowa, i Józefa Hrabina Wielopolska świetnie własnym kosztem przyozdobiły, i wydawaniem wygranych fantów zatrudniały się. Podobną i teraz gorliwością powoduiąc się Towarzystwo Przyiaciół Muzyki łącznie z Amatorami pod 29im b. m. i r. na tenże Cel dało Wielki Koncert, na ktorym z wdzięku głosu odznaczyła się szczególnicy JW. Julia Grodzicka, która chlubić się może, iż tym do wysokiego stopnia posuniętym talentem na wsparcie ubostwa użytym nie raz iuż cierpiącey Ludzkości łzy otarła; z równą chęcią i gorliwością przyłożyły się do tego Koncertu WW. Olimpia i Józefa Szopowiczowny, Karolina Fuchs, i inne Amatorki muzyki, a graniem na Violinie, Violoncelli, i Gitarze Amatorowie Muzyki Panowie Karol Hrabia Sołtyk, Hrabia Łoś, Teichman, Bobrowicz. — Te wzorowe poświęcania się dla dobra Ludzkości są zaszczytem Ich serca, i nayoczewistszym dowodem, ile do dobrego uczynku ubiegaiących się Współziomków nasza kraina liczy.

Z Wiednia d. 1 Kwietnia.

Dwor tuteyszy z naywyższego rozkazu zawdział d. 26 z. m. na 6 tygodni żałobę po śmierci Jnfantki Maryi Ludwiki, Xiężny Łukieskiey.

J. C. K. M. raczył na wakuiące Biskupstwo w Gurk po śmierci Fran. Xaw. Hr. Salm - Reiferscheid mianować nayłaskawiey tamteyszego Proboszcza kapituły i Officyała X. Jakóba Paulitsch Xciem Biskupem Gurku w Karyntyi.

Od granic Tureckich d. 12 Marca.

Na Scio Konsulowie Francuzki i Niderlandski byli na początku Lutego od Turka, zapewne opium odurzonego, podczas przeiazdzki z pistoletem napadnionemi. Konsul Francuzki, P. David, przez przytomność umysłu uchwycił Turka za rękę, który iuż wymierzył pistolet do Niderlandskiego, i uratował go. Na szczęście nadszedł w tey chwili Janczar Konsula Francuzkiego i kilkunastu Albańczyków, którzy mimo obrony wściekłego Turka pochwycili.

Uzbraiania na wodzie i lądzie w Stambule czynione są bez przerwy. Do Baszy Egipskiego posłał Sułtan d. 19 Lutego posłańca z ustnem zleceniem, i z wielką niecierpliwością oczekuią odpowiedzi na to poselstwo. To tylko pewna, że ten Basza zgromadził do obozu 25,000 na Europeyski sposób ćwiczonego woyska i sam udał się do tego obozu pod pozorem, iż pociągnie przeciw Arabom. Nie wierzą wprawdzie wieści, która z Smirny nadeszła, iakoby ogłosić się miał niepodległym; dodaią wszelako, iż Sułtan miał wysłańcowi do tego Baszy dać rozkaz, aby głowę iego przywiozł.

— Dnia 15. —

Pierwszy numer wychodzącey w Missolungi Greckiey Kroniki zawiera rys kampanii Greckiey r. 1823. "Lubo ta kampania (wyrażono w tem piśmie) nie zdaie się bydź tak świetną iak po inne lata, iest iednak w skutkach swoich dla niepodległości Greckiey daleko ważnieyszą. W r. 1822 dwa Tureckie admiralskie i wiele innych okrętów przez palne Greckie statki, i liczne massy Churszyda Baszy w dwóch bitwach zniszczone zostały (pod Argos i St. George.) Lecz w roku zeszłym skutek dawnieyszych natężeń użytym mógł bydź do ugruntowania zwycięztwa. Dawniey widziano Turków za ciaśniną Koryntską i nawet do równin Argos rozciągaiących się, a teraz nie mogli nawet doyść do brzegów Lepanto. Niewielkie w Boecyi stoiące Greckie korpusy były dostatecznemi do odparcia kup Jussuff Baszy; późniey zmusił ie Odysseusz do cofnienia się na wyspę Negreponte, a nakoniec przy uderzeniu na Arika do reszty zniszczone zostały. Inne i daleko bitnieysze woysko Tureckie udało się na zachód ale zręczny iego Wódz, Basza Skodry musiał pod Missolungi wrócić i odpadnienie od Porty Albańczyków było skutkiem poniesioney przez Turków klęski. Na morzu mogą także Grecy z swego szczęścia bydź kontenci. Między Skopolos i Volos zmusili daleko licznieyszą Turecką flottę do sromotnego ustępu, a przez swoie lądowania na brzegi Azyiatyckie, nawet do Syryi i północney Afryki przestraszyli Turków morskiemi swoiemi przedsięwzięciami.,,

Spektator Smirneński opisuie w długim artykule przyczyny i skutki buntu Greków przeciw swoiemu Osmańskiemu Monarsze. Twierdzi, iż pradziadowie teraźnieyszych Greków przed 400 lat, gdy podbitemi zostali, zawiązek teraźnieyszych zdarzeń zostawili, a to tym sposobem: że przez zbytek poniżenia swego zniewieściałych swoich Panów uśpili, gdy tym czasem rozwiiali swóy przemysł i charakter. Mniema zresztą, że Grecy przez szczególnieysze tylko zdarzenie, które zrządziło powstanie Multan i Wołoszczyzny, do buntu pobudzonemi zostali, inaczey nie byliby o nim i za 20 lat pomyśleli. Wszystkie ich życzenia, powaga, maiątki, przywileie, instytuta, i nieiako niepodległość, byłyby same przez się za kilka lat spełnione.

Wysokość Barometru w miesiącu Kwietniu				*Stan Termometru 1824 r.*		
D.	rano	popoł:	wie:	rano	pop:	wie:
3	27.2,5	27.3,10	27.5,0	—1.	†9.6	†3,4
4	27.6,3	27.6,7	27.6,7	†2.	†6.	†4,6
5	27.6,6	27.6,6	27610	†4.6	†7.	†5.
6	27.6,11	27.7,1	27.7,0	†3.4	†11.	†6.
7	27.6,0	27.5,8	27.6,1.	†5.	†9.6	†6.
8	27.6,0	27.5,6	27 4.8	†5.	†9.2	†6.4
9	27.3,6	27.2,6	27.2,2	†6.5	†11.	†7.2

Teatr Narodowy.

Dziś w Niedzielę d. 11 Kwietnia daną będzie przez Spiewaków Włoskich połączonych z Artystami polskiemi po raz pierwszy cała wielka Opera komiczna w 2ch aktach, po wszystkich teatrach zagranicznych z naywiększym upodobaniem, przyimowaną, z muzyką sławnego tegoczesnego kompozytora Joachima Rossini, pod nazwiskiem: *Jtaliana in Algeri*, to iest: *Włoszka w Algierze*. Rozpocznie widowisko wcale nowa Komedyia w 1 akcie: *Miłość i Taiemnica*.

We Wtorek zaś d. 13, dana będzie na korzyść Ubogich pod opieką Towarzystwa Dobroczynności będących, wielka i do rzędu wzorowych należąca Trajedya ze śpiewami w 3 aktach, przez J. U. Niemcewicza wierszem oryginalnie w ięzyku Polskim napisana: *Zbigniew*.

Żyiące Zwierzęta i rzadkości Natury.

P. Guee ma zaszczyt donieść Prześwietney Publiczności, że tu w Krakowie na Stradomiu w Domu Pana Ripper pod Nrem 15tym pokazuie Zbior żyiących Zwierząt, przy którym znayduią się godne widzenia rzadkości natury, pomiędzy któremi zasługuią na szczególnieyszą uwagę tak zwane Człowiecze i Zwiecze Monstra, wszystkie dobrze utrzymywane. Gotów także iest stósownie do życzenia sprzedać którą z tych rzadkości lub na inną zamienić. Posiada niemniey znaczny Gabinet Muszli. Widzieć to wszystko można od godziny 9 z rana do 7 w wieczór. Cena wniyścia na pierwsze mieysce iest Złp. 1, na drugie Gr. 15. Dzieci płacą przez połowę.

DONIESIENIA.

W dniu 16 Kwietnia 1824 r. o godzinie 10 ranney, w Rynku głównym Miasta W. Krakowa w Gmachu Sukiennice zwanym, odbędzie się w drodze exekucyi Sądowey publiczna Licytacya kosztowności, iako to: Bindy perłami i sztuczkami złotemi, oraz rubinkami wykładaney, Kanaczka złotego i Pierścionka złotego. Niemniey w tymże samym dniu i w mieyscu iak wyżey o godzinie 3 popołudniu ruchomości, iako to: Zegarka srebrnego i ubiorów męzkich. — Chęć zatym licytować maiących, podpisany Komornik na mieysce i czas oznaczony zaprasza.

W Krakowie dnia 10 Kwietnia 1824 r. *Teodor Jaworski*, Kom. Sąd.

Dnia 13 b. m. i r. o godzinie 10 ranney we Wsi Bieńczycach w Okręgu W. M. Krakowa leżącey, odbędzie się Licytacya wydzierżawienia dochodów Młyna na lat 3 od daty Licytacyi zaczynaiące się. — Tegóż samego dnia w Krakowie przy Ulicy S. Jana pod L. 482 wydzierżawione będą dochody tegoż domu na rok ieden, a o godzinie 4tey z południa w tymże dniu na Kleparzu przy Krakowie pod L. 25 sprzedane będą Komody, Stoły i t. p. ruchomości. Chcący licytować na oznaczony czas i mieysca z gotowemi pieniądzmi przybędą. — W Krakowie d. 9 Kwietnia 1824 r.

Jarzyński, Kom. Sąd.

PRZEDARZ DOBR w GALICYI.

Dnia 24 Maia 1824 i przez dni 3 następuiących przedawane będzie we Lwowie Kameralne Państwo Nowytarg w Cyrkule Sandeckim położone, tudzież d. 2 Czerwca 1824 i dni następuiących, Państwo Kameralne Grodek o trzy mile od Lwowa położone w 9ciu oddziałach, a mianowicie:

NOWYTARG.

I. *Oddział* składaią posady Ostrowsko, Dembno, Gronków i Waxmónd. Cena szacunkowa wynosi 24.427 ZR. 37 kr. w mon: kruszcowey. Rubryki przychodów są: 4818 dni ciągłych, 996 pieszych, 1304 ZR. 32 3/4 kr. w gotowiznie czynszu gruntowego i innych czynszyków, w gruntach dominikalnych 102 morgów 591 sążni □, korczowisk 537 morg: 530 sążni □ lasu. Dochod z propinacyi.

II. Oddział. Białka, Groń, Lesznica, Bukowina i Brzegi. Cena szacunkowa 17,858 ZR. 12 kr. w mon: kruszcowey. Rubryki przychodu: 166 1/2 dni ciągłych czworobydlnych, 166 1/2 dni ciągłych parobydlnych pańszczyzny, 299 1/2 dni pieszych z kossą, 299 1/2 dni pieszych pańszczyzny prostey, i inne daniny w naturze, 1352 ZR. 43 2/4 kr. czynszu i czynszyków, w gruntach dominikalnych 90 morg. 977 sążni □ korczowisk 4695 morg. 1380 sążni lasu. Dochód z Propinacyi.

III. Oddział. Zakopana, Zapsuche, Ratułow, Starobystrze, Międzyczerwona, i Maruszyna. Cena szacunkowa 20120 ZR. 11 kr. Mon. kon. Rubryki przychodu, 297 dni czworobydlnych, 297 parobydlnych panszczyzny ciągłey, 483 dni pieszey panszczyzny z kosą, 483 dni panszczyzny prostey i inne daniny. 3184 ZR. 1 1/4 kr. czynszu gruntowego, i czynszyków, w grontach dominikalnych 348 morgów 1045 sążni □ gruntu polanami zwanego, 6339 morg. 549 sążni □ lasu. Dochód z Propinacyi.

G R O D E K.

I. Oddział składaią włości Zawidowice, Porzyce, Małkowice, Kiernica, Artyczow, Stodułki, Czerlany, Zarzkowice, tudzież Osady niemieckie Brandorf, i Ebenau. Cena szacunkowa wynosi 73598 ZR. 9 kr. Mon. krusz. Rubryki przychodu są: Gotowizną czynszów Gruntowych 1778 ZR. 13 kr. Panszczyzny 15360 dni ciągłych parobydlnych i 20252 pieszych, daniny. W gruntach dominikalnych 1143 morg. 897 sążni □ pola ornego, 681 morg. 972 sąż: □ łąk 30 morg. 1092 sąż: pastwisk, 513 morg. 491 sąż. stawów, 1990 morg. 59 sążni lasu. Dochód z propinacyi.

II. Oddział Rodatycze i Haliczanów. Cena szacunkowa 41567 ZR. 30 kr. Mon. krusz. Rubryki przychodu 10036 dni ciągłych parobydlnych, 8950 dni pieszych pańszczyzny, 558 ZR. 5 2/4 kr. w gotowiznie czynszów i danin. W gruntach dominikalnych 54 morg. 523 sąż: □ stawów 573 morg. 1293 sąż: pola ornego, 138 morg. 1142 sąż: □ łąk 105 morg. 1572 sąż: pastwisk, 2041 morg. 326 sąż: lasu. Dochód z propinacyi.

III. Oddział. Drozdowice, Czuniów, Kamienobrod, Dobrostan, Wola Dobrostańska, tudzież osady: Vorderberg, Burgthal i Wiesenberg. Cena szacunkowa 109730 ZR. 6 kr. Mon: Krusz: Rubryki przychodu 12192 dni parobydlnych panszczyzny ściągłey 14712 dni pieszych, 2742 ZR. 1/2 kr. czynszów i danin w gotowiznie. W gruntach dominikalnych, 623 morg 583 sąż. □ pola ornego 46 morg 535 sąż. łąk, 48 morg 327 sążni pastwisk 1649 morg 260 sąż. stawów 8499 morg 379 sąż. lasu. Prawo propinacyi trzy młyny maiące razem 12 kamieni, cegielnia.

IV. Oddział. Lelechowska i Wereszczyce z Maydanem. Cena szacunkowa 55769 ZR. Mon: Krusz: Rubryki przychodu 3432 dni ciągłach parobydlnych, 5208 pieszych pańszczyzny 1680 ZR. 57 kr. czynszu gruntowego wgotowiznie i daninach w gruntach dominikalnych 53 morg 1425 sąż. □ stawów, 124 morg 601 sąż. łąk 4 morg 1192 sąż. pastwisk, 9250 morg. 942 sąż. lasu Dochód z propinacyi, tartak, młyn i dwie wapiennie.

V. Oddział. Wiszenka wyzna, i niżna, tudzież osada Waldorf. Cena szacunkuwa 61377 ZR. 51 kr. Mon: konwen. Rubryki przychodu 9984 dni ciągłych parobydlnych, 19398 dni pieszych pańszczyzny 910 ZR. 11 2/4 kr. cynszów wgotowiznie i daniny drobne. W gruntach dominikalnych 694 morg 628 sąż. □ pola ornego 59 morg 1339 sążni łąk, 27 morg pastwisk 141 morg 1344 sąż. stawów, 7121 morg 1385 sążni lassu. Dochód z propinacyi Maziarina, dwa młyny, cegielnia.

VI. Oddział. Starzyska, Wola starzyska, i Kurniki. Cena szacunkowa, 43017 ZR. 4 kr. Mon: Krusz: Rubryki przychodu 11024 dni ciągłych parobydlnych 7932 dni pieszych 160 ZR. 8 kr. czynszów wgotowiznie, i daniny drobne W gruntach dominikalnych 121 morgów 503 sążni pola ornego, 31 morg 489 sąż. łąk 18 morgów 1407 sąż. pastwisk 52 morg 1500 sążni stawów 7031 morgów 1231 sążni lasu. Dochód z propinacyi, trzy młyny.